СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3–-4. Ст. 27. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану : Закон України від 24 березня 2022 р. № 2145-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text

3. Абідов Р. Т. Особливості правового регулювання земельних відносин у період воєнного стану в Україні. Аналітично-порівняльне правознавство. 2026. Т. 2, № 3. С. 195–-. URL: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.03.2.25

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель : Закон України від 19 жовтня 2022 р. № 2698-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#Text

5. Дідух Х. В. Конституційні межі обмеження права власності на землю в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2026. Т. 1, № 94. С. 141–146. URL https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.1.18

6. Саєнко Ю. О. Актуальні аспекти правового регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: екологічний вимір. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право». 2024. Вип. 40. С. 320–327. URL: https://ouci.dntb.gov.ua/editions/xmnG6kDL/

Клешня Данило, здобувач
Науковий керівник: Сапарова А. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
Державний торговельно-економічний університет

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТА СУЧАСНА РОЛЬ

Прийняття Загальної декларації прав людини (далі – ЗДПЛ) 10 грудня 1948 року стало важливим етапом у розвитку міжнародного права. Вона вперше на універсальному рівні закріпила основні права і свободи людини в одному міжнародному документі. Саме тому прийняття Декларації вважається одним із ключових етапів становлення міжнародного права захисту прав людини [1, с. 178-182].

Історичне значення ЗДПЛ пов’язане насамперед із подіями Другої світової війни та необхідністю створення загальних міжнародних стандартів у сфері прав людини. До її положень увійшли основоположні права, серед яких право на життя, заборона катувань і рабства, право на свободу та особисту недоторканність, а також інші громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права [1].

ЗДПЛ не була міжнародним договором і тому не встановлювала таких самих юридичних зобов’язань, як договірні акти. Проте її положення стали основою для подальшої розробки міжнародних договорів у сфері прав людини. Прийняття Декларації розглядалося як перший крок до створення міжнародного договору з прав людини, що згодом було реалізовано шляхом прийняття Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права у 1966 році [1, с. 179-180].

Особливістю ЗДПЛ стало те, що її положення поступово отримували подальше нормативне закріплення. Основні стандарти, сформульовані в Декларації, були відображені в універсальних і регіональних міжнародних договорах, а також у національному законодавстві держав [1, с. 179]. Тому її значення не обмежується моментом прийняття. Декларація стала основою для розвитку сучасної системи міжнародного захисту прав людини.

Важливе значення мала і подальша судова практика. Положення ЗДПЛ використовувалися Європейським судом з прав людини як допоміжний засіб при тлумаченні Європейської конвенції з прав людини. Застосування положень Декларації також мало місце у практиці Міжнародного Суду ООН [1, с. 180-181]. Це свідчить про її значення для тлумачення та розвитку міжнародних стандартів прав людини.

Вплив ЗДПЛ поширився і на національне право. Її положення стали орієнтиром для конституційного та законодавчого закріплення прав людини в багатьох державах. Таким чином, стандарти, сформульовані на міжнародному рівні, поступово перейшли у внутрішні правові системи [1, с. 181].

У науковій літературі оцінка юридичного значення Декларації не завжди була однозначною. Зокрема, Херш Лаутерпахт критикував її як документ, який може мати декларативний характер без достатніх механізмів забезпечення прав [1, с. 181]. Подальший розвиток міжнародного договірного права, однак, показав, що положення Декларації стали основою для створення юридично обов'язкових міжнародних актів [1, с. 181-182].

Сучасне значення ЗДПЛ полягає в тому, що її стандарти стали невід'ємною частиною міжнародної системи захисту прав людини. Вони знайшли відображення в міжнародних договорах, національному законодавстві та судовій практиці. Окремі положення Декларації також вплинули на розвиток права на здоров'я. Зокрема, стаття 25 закріплює право на такий життєвий рівень, який необхідний для підтримання здоров'я і добробуту людини [2]. У подальшому право на здоров'я отримало більш детальне міжнародно-правове закріплення [3, с. 2005; 4, с. 13-14].

Отже, Загальна декларація прав людини має як історичне, так і сучасне значення. Її прийняття стало одним із основних етапів формування міжнародного права захисту прав людини, а подальше закріплення її положень у міжнародних договорах, національному законодавстві та судовій практиці забезпечило широке практичне застосування відповідних стандартів. ЗДПЛ залишається одним із основних документів, на яких ґрунтується сучасна міжнародна система захисту прав людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кориневич А. О. Імплементація стандартів Загальної декларації прав людини у міжнародному праві. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2009. Вип. 83. Ч. ІІ. С. 178–182.

2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

3. Pillay N. Right to health and the Universal Declaration of Human Rights. *The Lancet*. 2008. Vol. 372, No. 9655. P. 2005-2006.

4. High-Level Working Group on the Health and Human Rights of Women, Children and Adolescents. *Leading the realization of human rights to health and through health: report*. Geneva: World Health Organization, 2017. URL: https://www.who.int/publications/i/item/9789241512459